

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MELCHIOR WATHELET IŠVADA,
pateikta 2017 m. vasario 16 d.¹

Byla C-228/16 P

**Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE (DEI)
prieš**

Europos Komisiją

„Apeliacinis skundas — Valstybės pagalba — Atsisakymas taikyti įpareigojimą sustabdyti arbitražo teismo sprendimą dėl elektros energijos tarifo, kurį Alouminion SA turėtų mokėti DEI — Atsisakymas toliau nagrinėti DEI skundą dėl tariamos valstybės pagalbos, suteiktos Alouminion SA — Lengvatiniai elektros energijos tarifai“

I. Įžanga

1. Savo apeliaciniu skundu *Dimosia Epicheirisi Ilektrismou AE* (toliau – DEI) prašo panaikinti 2016 m. vasario 9 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo nutartį *DEI / Komisija* (T-639/14, nepaskelbta Rink., EU:T:2016:77, toliau – skundžiama nutartis), kuria jis nusprendė, kad nebereikia priimti sprendimo dėl šios bendrovės ieškinio dėl 2014 m. birželio 12 d. Europos Komisijos laiško COMP / E3/ON/AB / ark *2014/61460 (toliau – ginčijamas laiškas), kuriuo atmesti DEI skundai dėl valstybės pagalbos, panaikinimo.
2. Savo apeliacinio skundo pagrinduose DEI teigia, jog, nusprendęs, kad nebereikia priimti sprendimo dėl šios bendrovės ieškinio, Bendrasis Teismas padarė keletą teisės klaidų, pažeidė jos teisę būti išklaustyta, padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, taip pat iškraipė faktines aplinkybes ir jos argumentus. Šiais pagrindais nekliamas joks naujas teisės klausimas, išskyrus antrąjį pagrindą, pagal kurį Bendrasis Teismas pažeidė gero administravimo, teisinio saugumo ir veiksmingos teisinės gynybos principus.
3. Todėl Teisingumo Teismo prašymu ši išvada pateikiama tik dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo, kuriuo keliami principų, įtvirtintų 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punkte, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad, „atsižvelgiant į gero administravimo bei teisinio saugumo reikalavimus ir veiksmingos teisinės gynybos principą, reikia konstatuoti, pirma, kad Komisija gali atšaukti sprendim[ą] nutraukti skundo, susijusio su tariamai neteisėta valstybės pagalba, nagrinėjimą tik siekdama panaikinti šio sprendimo neteisėtumą, ir, antra, kad po tokio atšaukimo ji negali tęsti procedūros etape, kuris yra ankstesnis už tikslų momentą, kai buvo nustatytas neteisėtumas“, aiškinimo klausimai.

¹ — Originalo kalba: prancūzų.

II. Bylos aplinkybės

4. DEI yra Graikijos bendrovė, kurios didžiausia akcininkė yra Graikijos valstybė. Pagrindinė jos veikla yra elektros energijos gamyba. Tarp jos klientų, be kita ko, yra bendrovė *Alouminion SA*. Šioms dviem bendrovėms susiginčijus dėl elektros energijos tarifo Graikijos energijos reguliavimo institucija (toliau – RAE) nustatė laikinąjį tarifą. 2012 m. birželio 15 d. Komisijai pateiktame skunde (toliau – 2012 m. skundas) DEI teigė, kad dėl šio tarifo ji yra įpareigota tiekti elektros energiją *Alouminion* mažesne nei rinkos kaina ir kad todėl RAE suteikė šiai bendrovei neteisėtą valstybės pagalbą.

5. 2013 m. spalio 31 d. DEI ir *Alouminion* sudarytas arbitražo teismas atgaline data nustatė dar mažesnę DEI tiekiamos elektros energijos tarifą nei tas, kurį buvo laikinai nustaciausi RAE.

6. 2013 m. gruodžio 23 d. DEI pateikė dar vieną skundą Komisijai (toliau – 2013 m. skundas), teigdama, kad arbitražo teismo sprendimas reiškia valstybės pagalbą.

7. 2014 m. gegužės 6 d. Komisija pateikė DEI savo pirminį vertinimą, pagal kurį 2013 m. skundo nereikia toliau nagrinėti, nes arbitražo teismo sprendimas nėra valstybės pagalba. 2014 m. birželio 6 d. laišku atsakydama Komisijai, DEI pateikė jai papildomų pastabų.

8. Ginčijamu laišku Komisija pranešė DEI, kad 2014 m. birželio 6 d. šios bendrovės laiške pateikta informacija neleido suabejoti 2014 m. gegužės 6 d. Komisijos laiške pateiktu pirminiu vertinimu. Komisijos teigimu, arbitražo teismo sprendimas nėra valstybei priskiriama priemonė, nes valstybė negalėjo nurodyti arbitražo teismui, kokį sprendimą priimti², ir juo nesuteiktas atrankinis pranašumas *Alouminion*. Todėl „Konkurencijos GD tarnybos padarė išvadą, kad [2014 m. birželio 6 d. laiške pateiktos informacijos] nepaka[ko], kad atsirastų pagrindas iš naujo ištirti skundą“.

III. Ieškinys dėl ginčijamo laiško panaikinimo Bendrajame Teisme ir skundžiama nutartis

9. Ieškiniu, kurį Bendrojo Teismo kanceliarija gavo 2014 m. rugpjūčio 22 d., DEI prašė panaikinti ginčijamame laiške esantį Komisijos sprendimą.

10. Bendrojo Teismo kanceliarijai skirtame 2014 m. spalio 7 d. laiške DEI ir Komisija prašė sustabdyti bylos nagrinėjimą Bendrajame Teisme šešioms mėnesiams, t. y. iki 2015 m. balandžio 7 d., kad Komisija galėtų iš naujo išnagrinėti ieškinyje keliamus klausimus. 2014 m. spalio 14 d. nutartimi Bendrojo Teismo ketvirtosios kolegijos pirmininkas patenkino šį prašymą.

11. 2015 m. kovo 25 d. Komisija priėmė sprendimą C(2015) 1942 *final* dėl įtariamąs valstybės pagalbos SA.38101 (2015/NN) (*ex* 2013/CP), suteiktos *Alouminion S.A.* taikant už sąnaudas mažesnius elektros energijos tarifus po arbitražo teismo sprendimo (toliau – formalus sprendimas). Savo sprendimo 12 punkte Komisija patikslino, kad „šioje byloje pateiktame skunde [DEI] taip pat nurodo [2012 m. skundą]. Tame skunde teigiama, kad [RAE] Sprendimu Nr. 346/2012, kuriuo nustatytas laikinasis *Alouminion* tiekiamos elektros energijos tarifas, kol bus išspręstas šių dviejų šalių ginčas dėl šio tarifo, DEI buvo įpareigota tiekti elektros energiją *Alouminion* mažesne nei rinkos kaina ir todėl teikti valstybės pagalbą *Alouminion*. Tačiau kadangi arbitražo teismo sprendimu [RAE] nustatytas laikinasis tarifas buvo visiškai ir atgaline data pakeistas, Komisija laikosi nuomonės, kad [2012 m.] skundas neteko prasmės.“

12. 2015 m. balandžio 27 d. laišku ir 2015 m. birželio 19 d. laišku Bendrojo Teismo kanceliarijai Komisija prašė Bendrojo Teismo konstatuoti, kad po formalaus sprendimo ieškinys dėl ginčijamo laiško neteko prasmės, todėl šiuo klausimu nebereikia priimti sprendimo. 2015 m. liepos 3 d. laiške DEI pateikė Bendrajame Teisme savo pastabas dėl šio prašymo.

2 — „<...> the State does not seem to have had the possibility to dictate the decision of the arbitration tribunal“.

13. 2015 m. birželio 29 d. DEI Bendrojo Teismo kanceliarijai pateikė ieškinį, kuriame prašė panaikinti 2015 m. kovo 25 d. sprendimą [byloje *DEI / Komisija*, T-352/15, kurią Bendrasis Teismas dar tebenagrinėjo].

14. Skundžiama nutartimi Bendrasis Teismas konstatavo, kad nebereikia priimti sprendimo dėl ieškinio, kuriuo prašoma panaikinti ginčijamą sprendimą, nes jis panaikintas ir formaliai pakeistas formaliu sprendimu, todėl Sąjungai nebereikia jo teisiškai vertinti.

15. Bendrojo Teismo teigimu, DEI argumentai neleido paneigti šios išvados.

16. Pirma, jis nusprendė, kad šioje nutartyje jam nereikia priimti sprendimo dėl formalaus sprendimo, kuriam taikoma institucijų aktų teisėtumo prezumpcija, teisėtumo, jei jis nebuvo atšauktas, panaikintas ar pripažintas negaliojančiu. Todėl jis atmetė argumentą, kad šis sprendimas yra neteisėtas, o ieškinys byloje T-639/14 ir toliau turėjo prasmę.

17. Antra, Bendrasis Teismas atmetė DEI kaltinimą, kad ji išlaiko suinteresuotumą pareikšti ieškinį dėl ginčijamo laiško, siekdama neleisti, kad nurodytas neteisėtumas, susijęs su arbitražo teismo sprendimo priskirtinumu Graikijos valstybei, pasikartotų ateityje. Bendrojo Teismo teigimu, ginčijamame laiške šis tariamas neteisėtumas nenurodytas ir bet kuriuo atveju klausimas, ar DEI įrodė valstybės pagalbos taisyklių pažeidimo buvimą, ar ne, yra ieškinio dėl formalaus sprendimo dalykas.

18. Galiausiai, trečia, Bendrasis Teismas konstatavo, kad taip pat nereikia priimti sprendimo dėl ieškinio, kiek jis susijęs su 2012 m. skundu, nes 2015 m. kovo 25 d. sprendimu Komisija netiesiogiai atmetė šį 2012 m. skundą.

IV. Procesas Teisingumo Teisme

19. Apeliaciniu skundu DEI prašo Teisingumo Teismo:

- panaikinti skundžiamą nutartį,
- nurodyti grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl šios bendrovės reikalavimų apeliaciniame procese, kuriais ji prašo panaikinti ginčijamą laišką, ir
- priteisti iš Komisijos visas pirmojoje ir apeliacinėje instancijoje patirtas bylinėjimosi išlaidas.

20. Komisija prašo Teisingumo Teismo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš DEI bylinėjimosi išlaidas.

V. Dėl apeliacinio skundo antrojo pagrindo, susijusio su gero administravimo, teisinio saugumo ir veiksmingos teisminės gynybos principų pažeidimu

A. Šalių argumentai

21. DEI teigia, kad, priimdama formalų sprendimą, Komisija atšaukė ginčijamą laišką, pažeisdama reikalavimus, kylančius iš 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783). Iš šio sprendimo 70 ir 71 punktų darytina išvada, kad aktą leidžiama atšaukti siekiant ištaisyti neteisėtumą, jei aktą atšaukiančiame ar pakeičiančiame akte nurodomas atšaukiamo akto neteisėtumo pobūdis. Kadangi formalaus sprendimo atveju taip nebuvo, Bendrasis Teismas skundžiamos nutarties 39–41 punktuose neįvykdė šio reikalavimo ir todėl pažeidė gero administravimo, teisinio saugumo ir veiksmingos teisminės gynybos principus.

22. Komisijos nuomone, skundžiamos nutarties 38–51 punktuose pateikiami tik subsidiarūs motyvai. Todėl antrasis pagrindas, pateiktas dėl vieno iš šių motyvų, yra akivaizdžiai nereikšmingas.

23. Bet kuriuo atveju šiuos argumentus reikia atmesti kaip nepagrįstus, nes formalus sprendimas visiškai atitinka iš 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punkto kylančius reikalavimus.

24. Iš tiesų Komisija atšaukė ginčijamą laišką atgaline data, nes juo buvo padarytas procedūrinis pažeidimas. Valstybės pagalbos srityje Komisija turi priimti formalų sprendimą pagal 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339)³, 4 straipsnį, kai ji, atlikusi pirminį patikrinimą, konstatuoja, kad priemonė, apie kurią pranešta, nėra valstybės pagalba.

25. Be to, atšaukusi ginčijamą laišką, Komisija neatnaujino procedūros nuo ankstesnio etapo nei neteisėtumo nustatymo etapas. Kadangi šio laiško tikslas buvo užbaigti pirminį patikrinimo etapą, Komisija teisingai priėmė formalų sprendimą tuo pačiu tikslu remdamasi Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsniu. Būtų kitaip, jei Komisija būtų tiesiog atšaukusi ginčijamą laišką, neužbaigdama pirminio patikrinimo etapo.

26. Galiausiai, kalbant apie veiksmingos teisminės gynybos principą, jis nebuvo pažeistas, nes byloje T-352/15 DEI turėjo galimybę ginčyti formalų sprendimą ir teigti, kad Komisija turėjo kitaip išnagrinėti 2012 m. ir 2013 m. skundus.

B. Vertinimas

27. Mano nuomone, DEI apeliaciniame skunde nurodytuose skundžiamos nutarties 39–41 punktuose nėra perteklinių motyvų, nes jei DEI būtų teisi dėl pateiktino 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punkto aiškinimo, Bendrasis Teismas nebūtų galėjęs nuspręsti, kad nereikia priimti sprendimo. Šiuo požiūriu antrojo DEI pagrindo negalima atmesti kaip neveiksmingo.

28. Vis dėlto manau, kad šis pagrindas yra nepagrįstas ir jį reikia atmesti dėl toliau nurodytų priežasčių.

1. Pirminės pastabos

29. Europos Sąjungos institucijų teise atšaukti savo aktus išreiškiami, viena vertus, teisėtumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai ir, kita vertus, palankus arba nepalankus nagrinėjamo akto pobūdis asmeniui, su kuriuo šis aktas yra susijęs⁴.

30. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką⁵ Sąjungos institucijos aktas, kuriuo suteikiama subjektinių teisių, iš *esmės* negali būti atšauktas, jei tai yra teisėtas aktas, nes įgijus subjektinę teisę būtinybė išlaikyti lūkestį dėl taip sukurtos situacijos pastovumo yra svarbesnė už institucijos, kuri norėtų persvarstyti savo sprendimą, interesą. Šioje teismo praktikoje nepatikslinamos išimtinės sąlygos, kuriomis toks teisėtas aktas galėtų būti atšauktas.

3 — Nuo 2015 m. spalio mėn. šis reglamentas pakeistas 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentu (ES) 2015/1589, nustatančiu išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9). Šioje išvadoje remsiuosi Reglamento Nr. 659/1999, kuris buvo taikomas ginčijamo laiško dieną, t. y. 2014 m. birželio 12 d., suvestine redakcija.

4 — Žr. P. Craig „ES Administrative Law“, 2 leid., Oxford University Press, 2012, 16 sk.

5 — Žr. 1957 m. liepos 12 d. Sprendimą *Algera ir kt. / Bendroji Asamblėja* (7/56 ir 3/57–7/57, EU:C:1957:7), 1961 m. kovo 22 d. Sprendimą *Snuapat / Vyriausioji valdyba* (42/59 ir 49/59, EU:C:1961:5), 1965 m. liepos 13 d. Sprendimą *Lemmerz-Werke / Vyriausioji valdyba* (111/63, EU:C:1965:76) ir 1983 m. rugsėjo 22 d. Sprendimą *Verli-Wallace / Commission* (159/82, EU:C:1983:242, 8 punktas).

31. Tačiau institucija, kuri konstatuoja, kad vienas iš jos aktų, kuriuo suteikiama subjektinių teisių, yra neteisėtas, gali jį atšaukti atgaline data per protingą terminą, tačiau laikydamasi asmens, kuriam aktas yra skirtas ir kuris galėjo pasikliauti šio akto teisėtumu, teisėtų lūkesčių principu nustatytų apribojimų⁶.

32. Tačiau, kaip jau yra nusprendęs Teisingumo Teismas, šie principai netaikomi asmens nenaudai priimtiems aktams⁷. Iš tiesų institucijos gali atšaukti tokius aktus atgaline data, neatsižvelgiant į tai, ar nagrinėjamas aktas yra teisėtas. Iš tikrųjų, kadangi suinteresuotojo asmens nenaudai priimto akto atšaukimas yra palankus šiam asmeniui, šis atšaukimas negali prieštarauti teisėtų lūkesčių apsaugos principui⁸.

33. Mano nuomone, tai taip pat taikytina daliniam asmens nenaudai priimto akto atšaukimui. Iš tiesų, net jei nenaudingumas išlieka, dalinis akto atšaukimas yra palankus suinteresuotajam asmeniui, nes dėl jo sumažėja ginčo arba kaltinimo (-ų) apimtis.

2. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas „Athinaiki Techniki / Komisija“ (C-362/09 P, EU:C:2010:783)

34. Byla, kurioje priimtas šis sprendimas, kaip ir ši byla, buvo susijusi su valstybės pagalba, t. y. su *Athinaiki Techniki AE* skundu dėl tariamos valstybės pagalbos, kurią Graikijos valstybė suteikė konsorciui *Hyatt Regency* vykdant viešąjį pirkimą „Casino Mont Parnès“. Toje byloje Komisija iš pradžių nusprendė nutraukti *Athinaiki Techniki* skundo nagrinėjimą, tačiau priėmus 2008 m. liepos 17 d. Sprendimą *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-521/06 P, EU:C:2008:422)⁹ ji atšaukė sprendimą dėl nutraukimo ir atnaujino bylą, prašydama *Athinaiki Techniki* iš naujo pateikti informaciją, rodančią neteisėtos valstybės pagalbos suteikimą.

35. Todėl ji atnaujino *Athinaiki Techniki* skundo pirminio nagrinėjimo procedūrą nuo pat pradžių, užuot atnaujinusi ją nuo to momento, kai atsirado 2008 m. liepos 17 d. Sprendimu *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-521/06 P, EU:C:2008:422) konstatuotas neteisėtumas, t. y. kai Komisija turėjo nuspręsti, ar konstatuoti pagalbos nebuvimą, ar nepateikti prieštaravimų, ar pradėti formalią tyrimo procedūrą pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2–4 dalių ir 20 straipsnio 2 dalies antros pastraipos nuostatas.

36. Tačiau, kaip generalinis advokatas Y. Bot pažymėjo savo išvados byloje *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:492) 101 punkte, prašydama *Athinaiki Techniki* iš naujo pateikti informaciją, rodančią neteisėtos pagalbos suteikimą, Komisija privertė ją „suk[tis] ratu“. Jeigu toks atšaukimas pripažįstamas teisėtu, <...> tai galėtų lemti, jog Komisija, pažeisdama valstybės pagalbos srityje jai tenkančias pareigas, gali nesiimti jokių veiksmų, [nes] ši institucija gali nutraukti suinteresuoto subjekto pateikto skundo nagrinėjimą, o vėliau, jei šis subjektas pareikštų ieškinį, – atnaujinti pirminį patikrinimo etapą ir kartoti šiuos veiksmus tiek, kiek to reikėtų siekiant išvengti jos elgesio teisminės kontrolės“.

6 — Žr. 1978 m. kovo 9 d. Sprendimą *Herpels / Komisija* (54/77, EU:C:1978:45, 38 punktas), 1982 m. kovo 3 d. Sprendimą *Alpha Steel / Komisija* (14/81, EU:C:1982:76, 10 punktas), 1987 m. vasario 26 d. Sprendimą *Consortio Cooperative d'Abruzzo / Komisija* (15/85, EU:C:1987:111, 12 punktas) ir 1997 m. balandžio 17 d. Sprendimą *de Compte / Parlamentas* (C-90/95 P, EU:C:1997:198, 35 punktas).

7 — Žr. 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783, 60 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:492) 80 punktą.

8 — Žr. P. Craig, *op. cit.* p. 558.

9 — Šiuo sprendimu Teisingumo Teismas konstatavo, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprendęs, kad *Athinaiki Techniki* pareiškė ieškinį dėl teisinių pasekmių nesukeliančio akto panaikinimo, todėl jo nebuvo galima apskusti remiantis SESV 263 straipsniu. Todėl Teisingumo Teismas panaikino 2009 m. lapkričio 27 d. Nutartį *Athinaiki Techniki / Komisija* (T-94/05 RENV, nepaskelbta Rink., EU:T:2009:471) ir grąžino jam bylą, kad jis priimtų sprendimą dėl *Athinaiki Techniki* reikalavimų, kuriais ši bendrovė siekė pirmojo Komisijos sprendimo, kuriuo ji nusprendė nutraukti *Athinaiki Techniki* skundo nagrinėjimą, panaikinimo.

37. Teisingumo Teismas aiškiai patvirtino tokią generalinio advokato Y. Bot analizę, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 68 punkte pripažindamas, kad „jei Komisija turėjo teisę atšaukti aktą, kaip antai ginčijamą aktą, šioje byloje nagrinėjamosiomis sąlygomis, ji, pažeisdama pagal Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 1 dalį ir 20 straipsnio 2 dalį jai tenkančias pareigas, galėjo nesiiimti jokių veiksmų pirminio patikrinimo etapu išvengti bet kokios teisminės kontrolės. Kaip pastebėjo generalinis advokatas savo išvados 101 punkte, pakanka, kad ši institucija nutrauktų suinteresuotosios šalies pateikto skundo nagrinėjimą, o vėliau, jei ši šalis pareikštų ieškinį, – atnaujintų pirminį patikrinimo etapą ir kartotų šiuos veiksmus tiek, kiek to reikėtų siekiant išvengti jos elgesio teisminės kontrolės.“

38. Todėl, siekdamas išvengti tokio pobūdžio situacijos, kurią būtų galima kvalifikuoti kaip Komisijos piktnaudžiavimą procedūra, Teisingumo Teismas minėto sprendimo 70 punkte konstatavo, kad „atsižvelgiant į gero administravimo bei teisinio saugumo reikalavimus ir veiksmingos teisminės gynybos principą, reikia konstatuoti, pirma, kad Komisija gali atšaukti sprendimo nutraukti skundo, susijusio su tariamai neteisėta valstybės pagalba, nagrinėjimą tik siekdama panaikinti šio sprendimo neteisėtumą, ir, antra, kad po tokio atšaukimo ji negali tęsti procedūros etape, kuris yra ankstesnis už tikslų momentą, kai buvo nustatytas neteisėtumas“.

39. Tuo remdamasis, minėto sprendimo 74 punkte jis konstatavo, kad Komisija neturėjo teisės atšaukti skundžiamo akto ir kad Bendrasis Teismas negalėjo nuspręsti, jog dėl jo nereikia priimti sprendimo.

40. Taigi to paties sprendimo 70 punkte, su kuriuo daugiausia susijęs antrasis pagrindas, Teisingumo Teismas nustatė dvi kumuliacines sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, kad sprendimo dėl skundo nagrinėjimo nutraukimo atšaukimas būtų teisėtas.

3. *Taikymas šiai bylai*

a) *Pagrindiniai argumentai*

41. Reikia pripažinti, kad klasikinės taisyklės, susijusios su aktų atšaukimu, pagal kurią asmens nenaudai priimtas aktas gali būti tiesiog atšauktas, taikymas negalimas valstybės pagalbos srityje, kalbant apie Komisijos sprendimus, kuriais, užbaigus pirminę skundo tyrimo procedūrą, konstatuojamas pagalbos nebuvimas arba nepateikiami prieštaravimai. Iš tiesų Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnyje Komisija įpareigojama šios procedūros pabaigoje priimti sprendimą.

42. Atsižvelgiant į tai, iš 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) negalima daryti išvados, kad Teisingumo Teismas norėjo aktų atšaukimo srityje nustatyti naują taisyklę vieninteliam atvejui, kai priimamas sprendimas nutraukti skundą dėl valstybės pagalbos nagrinėjimą. Todėl minėto sprendimo 70 punkto, kuriame nustatyta pirmoji sąlyga, t. y. kad sprendimas gali būti atšauktas tik siekiant „panaikinti šio sprendimo neteisėtumą“¹⁰, pažodinis aiškinimas reikštų, kad atšaukimas dėl bet kurios kitos priežasties nėra įmanomas.

43. Toks aiškinimas, pagal kurį visais atvejais nebūtų leidžiama atšaukti asmens nenaudai priimto teisėto akto, man atrodo pernelyg nelankstus, atsižvelgiant į priežastį, dėl kurios Teisingumo Teismas nagrinėjo bylą, kurioje priimtas 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783), kaip jis tai padarė šio sprendimo 70 punkte.

10 — Tikslus šio sprendimo versijos graikų kalba (nes graikų kalba buvo tos bylos proceso kalba) vertimas, pagal kurį Komisija gali atšauti tokį sprendimą „tik siekdama ištaisyti nagrinėjamo sprendimo teisėtumo nebuvimą“ („μόνο για να επανορθώσει έλλειψη νομιμότητας από την οποία πάσχει η εν λόγω απόφαση“). Išskirta mano.

44. Iš tiesų, kaip nurodžiau šios išvados 36 ir 37 punktuose, atšaukdama savo sprendimą nutraukti *Athinaiki Techniki* skundo nagrinėjimą ir prašydama šios bendrovės iš naujo pateikti pastabas, Komisija, viena vertus, pratęsė neveikimo būseną, kalbant apie iš Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio kylančią jos pareigą priimti sprendimą, t. y. konstatuoti pagalbos nebuvimą, nepateikti prieštaravimų arba pradėti formalią tyrimo procedūrą. Kita vertus, ji privertė *Athinaiki Techniki* „suktis ratu“, nes pirminio patikrinimo procedūra buvo vėl pradėta nuo pat pradžių.

45. Minėto sprendimo 70 punkte konstatavęs, kad „Komisija gali atšaukti sprendimo nutraukti skundo, susijusio su tariamai neteisėta valstybės pagalba, nagrinėjimą tik siekdama panaikinti šio sprendimo neteisėtumą“, Teisingumo Teismas pažymėjo šią Komisijos neveikimo būseną, kurią ji susikūrė, nors pagal Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnį ji privalėjo priimti sprendimą. Tai aiškiai matyti iš minėto sprendimo 64 ir 68 punktų, kuriuose Teisingumo Teismas aiškiai nurodė „procedūros vilkinimo“ pavojų, ir iš generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:492) 101 punkto.

46. Mano nuomone, remiantis teleologiniu ir logišku minėto sprendimo 70 punkto aiškinimu ir šios išvados 29–33 punktuose pateiktomis pirminėmis pastabomis, teisėtas sprendimas nutraukti skundo nagrinėjimą, priimtas remiantis Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsniu, galėtų būti atšauktas, jei šis atšaukimas nelemtų Komisijos galimybės nesiimti veiksmų, o taip nebūtų, jei toks sprendimas būtų pakeistas kitu sprendimu dėl skundo nagrinėjimo nutraukimo, sprendimu nepateikti prieštaravimų arba sprendimu pradėti formalią tyrimo procedūrą.

47. Šioje byloje taip nėra.

48. Iš tiesų šioje byloje ginčijamu laišku Komisija pranešė DEI apie savo sprendimą toliau nebenagrinėti 2013 m. skundo, nes arbitražo teismo sprendimas, kuriuo elektros energijos tarifas, kuris buvo 2012 m. skundo dalykas, pakeistas nauju elektros energijos tarifu, nebuvo valstybei priskirtina priemonė, nesuteikė atrankinio pranašumo *Alouminion* ir todėl nereikšė valstybės pagalbos. Ji nesukūrė neveikimo padėties, kad DEI būtų priversta „suktis ratu“, ir taip pat nepradėjo pirminio patikrinimo etapo iš naujo.

49. Todėl ginčijamo laiško atšaukimas buvo teisėtas, o skundžiamoje nutartyje Bendrojo Teismo pozicija dėl to, kad nereikia priimti sprendimo, man atrodo pagrįsta.

b) *Subsidiarūs argumentai*

50. Jei Teisingumo Teismas atmestų teleologinį 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) aiškinimą ir vadovautųsi pažodiniu jo aiškinimu, reikėtų išnagrinėti, ar šioje byloje Komisija atšaukė ginčijamą laišką „<...> siekdama panaikinti šio [laiško] neteisėtumą, ir antra, kad po tokio atšaukimo ji negali tęsti procedūros etape, kuris yra ankstesnis už tikslų momentą, kai buvo nustatytas neteisėtumas“, o tam reikia išanalizuoti formalų sprendimą.

51. Šiuo sprendimu Komisija iš dalies pakeitė ginčijamą laišką dviem aspektais, tačiau nepakeitė nei savo sprendimo krypties, nei rezultato.

52. Pirma, formaliu sprendimu pakeista ginčijamo laiško forma. Šis laiškas, kuriame buvo pateiktas sprendimas, kad arbitražo teismo sprendimas nereikšia valstybės pagalbos, buvo pasirašytas Komisijos pareigūno, o formalų sprendimą pasirašė Komisijos narys, atsakingas už valstybės pagalbos klausimus.

53. Antra, nepakeičiant sprendimo, kad arbitražo teismo sprendimas nereiškia valstybės pagalbos, rezultato formaliu sprendimu iš dalies pakeisti ginčijamo laiško motyvai, nes Komisija nusprendė nebepateikti argumentų, kad arbitražo teismo sprendimas nėra valstybei priskiriama priemonė. Formaliame sprendime Komisija, taikydamą privataus investuotojo kriterijų, nagrinėjo tik tai, ar arbitražo teismo sprendimu *Alouminion* suteiktas pranašumas.

1) *Sprendimo formos pakeitimas*

54. Kalbant apie Komisijos sprendimo, kad arbitražo teismo sprendimas nereiškia valstybės pagalbos, formos pakeitimą, Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „jeigu po pirminio patikrinimo Komisija nustato, kad pranešime nurodyta priemonė nėra pagalba, ji savo išvadą pateikia *priimtame sprendime*“¹¹. Kalbant apie tokių suinteresuotųjų šalių kaip DEI teises, šio reglamento 20 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje numatyta, kad „Komisija išsiunčia skundo pateikėjui *sprendimo*, priimto dėl su skundo dalyku susijusios bylos, kopiją“¹².

55. Atsiliepimo į ieškinį 31 punkte Komisija pripažįsta, kad ginčijamas laiškas buvo neteisėtas, nes jis nebuvo tokios formos, kaip reikalaujama pagal Reglamentą Nr. 659/1999, ir kad DEI žinojo apie šį procedūrinį trūkumą, nes ji nurodė šį trūkumą pateikdama pirmąjį ginčijamo laiško panaikinimo pagrindą Bendrajame Teisme.

56. Neatsižvelgiant į tai, ar 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punktas būtų aiškinamas siaurai ir pažodžiui, ar plačiai ir teleologiškai, neteisėtą asmens nenaudai priimtą aktą tikrai galima atšaukti siekiant ištaisyti šį neteisėtumą. Suinteresuotasis asmuo negali turėti jokio teisėto lūkesčio dėl to, kad neteisėtas aktas bus išlaikytas, nes tai prieštarautų teisėtumo principui, kurio privalo laikytis Sąjungos institucijos.

57. Be to, neginčijama, kad Komisija neatnaujino procedūros nuo ankstesnio etapo nei tas, kuriuo atsirado procedūrinis trūkumas. Ir ginčijamu laišku, ir formaliu sprendimu užbaigtas pirminio patikrinimo etapas.

58. Iš to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad, kiek tai susiję su Komisijos sprendimo, kad arbitražo teismo sprendimas nereiškia valstybės pagalbos, formos pakeitimu, Komisijos formalus sprendimas atitinka principus, kuriuos Teisingumo Teismas nurodė 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punkte.

2) *Sprendimo motyvų pakeitimas*

59. Kalbant apie Komisijos sprendimo motyvų pakeitimą, Komisija nepripažįsta, kad ginčijamo laiško motyvai buvo neteisėti. Nepakartodama argumento dėl arbitražo teismo sprendimo nepriskirtinumo valstybei, Komisija tiesiog nusprendė nebepateikti šio argumento.

60. Būtent dėl tos pačios priežasties ir remdamasi 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punktu DEI teigia, kad ginčijamas laiškas atšauktas neteisėtai, nes šis atšaukimas leidžiamas tik siekiant ištaisyti neteisėtumą ir su sąlyga, kad akte, kuriuo minėtas aktas atšaukiamas, ar jį pakeičiančiame akte nurodomas atšaukto akto neteisėtumo pobūdis.

11 — Išskirta mano.

12 — Išskirta mano.

61. Mano nuomone, dėl šios išvados 40–46 punktuose nurodytų priežasčių minėto sprendimo 70 punkte nurodyti principai nekliudo Komisijai atšaukti ginčijamo laiško ir iš dalies pakeisti DEI skundo nagrinėjimo nutraukimo motyvų taip, kaip, ji tai padarė, nes dėl šio atšaukimo Komisijai nebuvo suteikta galimybė vilkinti procedūros, o DEI nebuvo priversta „suktis ratu“¹³.

62. Formaliu sprendimu ne tik užbaigiama pirminio patikrinimo procedūra pagal Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 2 dalies trečios pastraipos nuostatas, bet juo, kaip ir ginčijamu laišku, DEI pateikiami akivaizdžiai išsamesni ir detalesni motyvai nei ginčijamame laiške, susiję su pranašumo nebuvimu. Todėl formalus sprendimas atitinka Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 41 straipsnio 1 dalyje ir 2 dalies c punkte įtvirtintą gero administravimo principą.

63. Be to, kaip pažymi Komisija, DEI pareiškė ieškinį dėl formalaus sprendimo byloje *DEI / Komisija* (T-352/15), kurį Bendrasis Teismas dar nagrinėja. Per šią procedūrą DEI turėjo galimybę teigti, kad Komisija turėjo kitaip išnagrinėti jos skundus. Šiuo požiūriu veiksmingos teisminės gynybos principas niekaip nepažeistas.

64. Šio vertinimo negali paneigti DEI argumentas, kad dėl ginčijamo laiško atšaukimo buvo prarasta galimybė ginčyti arbitražo teismo sprendimo priskiriamumo valstybei nebuvimą, kuriuo Komisija rėmėsi šiame laiške.

65. Šiuo klausimu pažymiu, kad iš tikrųjų, kadangi keturios valstybės pagalbos buvimo sąlygos yra kumuliacinės¹⁴, Komisijos sprendimo toliau nenagrinėti DEI skundų motyvų pakeitimas nesukelia jai jokios žalos, nes taip Komisija susiaurino diskusijos dėl dviejų kriterijų apimtį iki vieno kriterijaus, t. y. susijusio su pranašumo buvimu. Šiuo požiūriu dalinis DEI nenaudai priimto akto atšaukimas yra palankus šiai bendrovei ir jo negalima laikyti prieštaraujančiu teisėtų lūkesčių apsaugos principui.

66. Atsakymas galbūt galėtų būti kitoks, jei po galimo formalaus sprendimo panaikinimo Komisija priimtų naują sprendimą, kurio prasmė būtų tokia pat kaip ir formalaus sprendimo ir kuris būtų grindžiamas arbitražo teismo sprendimo priskiriamumo valstybei nebuvimu. Tačiau šioje byloje (kol kas) taip nėra ir šiame apeliaciniame procese dėl to negalima priimti sprendimo.

67. Išsamumo sumetimais reikėtų pridurti, kad bet kuriuo atveju DEI argumentų negalima laikyti pagrįstais aiškinant 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:783) 70 punktą net ir labai siaurai ir pažodžiui. Pirma, ginčijamas laiškas buvo atšauktas siekiant ištaisyti neteisėtumą, t. y. procedūrinį trūkumą. Antra, priimdama formalų sprendimą po ginčijamo laiško atšaukimo, Komisija iš naujo nepradėjo procedūros ankstesniu etapu nei tikslus etapas, kai atsirado procedūrinis trūkumas.

68. Iš to, kas nurodyta pirmiau, darytina išvada, kad sprendimo nutraukti skundo nagrinėjimą atšaukimas siekiant ištaisyti neteisėtumą, iš naujo nepradedant procedūros anksčiau nei nuo tada, kai atsirado neteisėtumas, netampa neteisėtas, jei naujame akte jo autorius iš dalies pakeitė motyvus suinteresuotojo asmens naudai.

13 — Žr. generalinio advokato Y. Bot išvados byloje *Athinaiki Techniki / Komisija* (C-362/09 P, EU:C:2010:492) 101 punkte pavartotą vaizdžią frazę. Taip pat žr. šios išvados 36 ir 37 punktus.

14 — Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, jog norint, kad nacionalinė priemonė būtų kvalifikuojama kaip valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, reikia: pirma, kad būtų valstybės priemonė arba priemonė panaudojant valstybės išteklius (šioje byloje nagrinėjama sąlyga), antra, ši priemonė turi daryti įtaką valstybių narių tarpusavio prekybai, trečia, ja turi būti suteikta atrankinės naudos jos gavėjui (ši sąlyga išlieka formalaus sprendimo motyvuose) ir galiausiai, ketvirta, ji turi iškraipyti ar galėti iškraipyti konkurenciją; šios sąlygos yra kumuliacinės. Šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 1 d. Sprendimą *Chronopost ir La Poste / UFEX ir kt.* (C-341/06 P ir C-342/06 P, EU:C:2008:375, 121 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir 2015 m. balandžio 16 d. Sprendimą *Trapeza Eurobank Ergasias* (C-690/13, EU:C:2015:235, 17 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

VI. Išvada

69. Atsižvelgdamas į šias priežastis, be to, nesant poveikio kitų apeliacinio skundo pagrindų nagrinėjimui, siūlau Teisingumo Teismui atmesti antrąjį apeliacinio skundo pagrindą.